

MODÜL 12 (Hulusi Ugar)

BİLİŞSEL DÜŞÜNME BECERİLERİ

1 Bir ürün yeni ve uygun olduğunda, bu ürünü yaratıcı kabul ederiz. Ürün, yaratıcılığın ve yaratıcı davranışın somut göstergesidir. Yaratıcı birey, yaratıcı ürünler geliştiren veya yaratıcı fikirler üreten kişidir. Yaratıcı olmak için en yüksek zekaya sahip olmak gerekli değildir.

2 Yaratıcılığa yol açan mekanizmaları ve becerileri biliyorsa bireylerin yaratıcılıklarını da eğitimlerle ve çevre değişimleri ile değiştirebiliriz.

• Yaratıcılığın bireyin bilinçli eylemlerine dayandığı ve zaman zaman bilinçaltından beslendiği söylenebilir.

• Yaratıcı düşünme geliştirebilen ve eğitilebilen bir yetektir.

• Dehaların bazılarında ruhsağlığı sorunları olduğu söylenebilir. Ancak bunların delilik sınırları içine girmediğini ve bütün yaratıcı bireylere genellemek yanlıştır.

- 3 Yarararıcı kişilerin bilişsel zellikleri
- Sıradışı, eleştirel düşünebilirler
 - ęeliřen fikirler arasında uzları bulabilirler
 - Sorunları farklı ağılardan değerlendirirler
 - Hayal gęleri yüksek tir.

- 4 Yarararıcı kişilerin kişilik zellikleri
- Kendi yaratıcılığının farkındadır.
 - Özgüven sahibi risk alabilirler
 - ęok meraklıdır lar
 - Kendi kurallarına göre davranırlar
 - ęizemli řeylere daha eęilimlidirler

- 5 Yarararıcılığı geliştiren faktörler
- bilişsel boyutlar = problem göz me becerileri geliřtirilebilir.
 - Duygusal boyutlar = meraklı kişiler sorunlara yanıt ararlar ve araştırırlar
 - Toplumsal boyutlar = Birreyn performansı hakkında olumsuz geri bildirim verilmesi yaratıcı olma eğilimini azaltabilir
 - Kişiler arası boyutlar = zgr bir grup ortamında ęalıřmak yaratıcılığı artırabilir
 - ęevresel boyutlar =

6) Yaratıcılığı engelleyen etkenler

- tecrübeler ve bilgi = çoğu kişi geçmişte edindiği algıyı kolaylıkla değiştirip yeni ilişkiler, anlamlar üretemez
- Alışkanlıklar = Yaratıcı düşünmemizi engelleyen alışkanlıklarımızı değiştirebiliriz.
- Kurallar = Bazı toplumlardaki kurallar yaratıcılığı engelleyebilir.
- Kültür = Bazı toplumlardaki gelenekler, inanışlar, tabular yaratıcılığı engelleyebilir.
- Konformizm = Konformist (uyumlu) kişiler sorgulamadan itaat eden kişilerdir. Sürekli olarak toplumda egemen olan fikre karşı fikirler üreten kişiler toplum tarafından dışlanabilir. Buda yaratıcılığı engeller.
- Kolektivizm = (ortak sosyal yaşayış) kolektif (ortak) kültür normlarının dışına çıkmamaya, otoriteye baş eğmeye neden olur yaratıcılığı engeller.

7) Bireyin hayatla mücadele edebilmesi için problem gözetme becerisine sahip olması gerekir. Problem gözetme becerisi, gözlem becerisi ve eleştirel düşünme becerisi olarak iki temel beceriye ayrılır.

8 Problem gözme aşamaları:

- Problem'in farkında olma, anlama
- Problem'i tanımlama, sınırlama
- Problemle ilgili veri toplama
- Olası gözüm yolları önermek
- hipotez kurma, denence
- Hipotezleri (denenceleri) test etme
- Sonuca ulaşma ve değerlendirme yapma

9 Problem gözme Becerisinde ebeveyn tutumları

- demokratik tutum = çocuğun temel ihtiyaçları karşılanır, çocuğun gelişimci özellikleri desteklenir. Çocuğun öz güveni gelişir.
- otoriter tutum = Anne baba daha çok kendi ihtiyaçlarını ön plana da tutar. Çocuklar otoriter durum kalkınca saldırgan olabilir.
- Aşırı koruyucu tutum = Aile çocuğun adına her şeyi yapar. Çocuklardan beklentiler düşük olur
- izin verici tutum = Çocuğa kurasız bir özgürlük sunar. Her işteği yapılan çocuk bencil olur
- Tutarsız tutum = Bazen hoşgörülü, bazen otoriter olurlar
- Helikopter ebeveyn = Aşırı koruyucu, çocukların hayatının tüm yönüyle ilgilendirir.

10 Eleştirel düşünmenin bileşenleri

- Analiz etme
- Yorum yapma
- Öz düzenleme
- Gıkarında bulunma
- Gıkarında bulunma
- Açıklama
- Değerlendirme

11 Eleştirel düşünmenin entelektüel standartları

- Yeterlilik, tutarlılık, Açıklık, doğruluk, kesinlik, önemlilik, derinlik, genişlik, mantıklılık

12 Eleştirel düşünen bireylerin özellikleri

- alçak gönüllülük, cesaret, empati, dürüstlük, azim, akıl yürütmeye güvenme, özerklik (bağımsız düşünme), merak, sistematiklik (sabırlı olma), gerçekçi arama (istekli olma)

13 Karar verme teorileri:

- Normatif, rasyonel karar teorisi
- Betimsel karar teorileri
- Hem rasyonel hemde betimsel karar teorileri
- Gelişimsel karar teorisi

14 Karar vermede izlenecek karar verme adımları

- 1- Problemi belirleme
- 2- Kriterleri belirlemek
- 3- Kriterlerin ağırlığı
- 4- Alternatif üretmek
- 5- Her bir alternatifi her bir kriterle göre değerlendirme
- 6- En uygun kararı hesaplamak

15 Algı, duyu organlarının fiziksel uyarılmasıyla oluşan sinir sistemindeki sinyallerden meydana gelir. Algılar daha çok yorumdur ve kişisel deneyim, hatıra ve motivasyonlarla çarpıtılabilir. Algı sayesinde hayatımız kolaylaşır.

16 Dikkat, belirli uyarıcı ya da konulara odaklanma yeteneğidir. Dikkatimizi belli bir uyarı toplarken ilgisiz uyarıları göz ardı etmek her zaman mümkün olmayabilir.

17 Algı yasaları: şekil-zemin, benzerlik, tamamlama, yakınlık, benzerlik, süreklilik. Algıda bütün, kendisini oluşturan parçalardan daha fazla önem taşımaktadır. Bütünü oluşturan parçalarda çok, bu parçalar arasındaki ilişkiler önemlidir.

18 Sosyal algı: İnsanlar hakkındaki izlenimlerimizin ve çıkarımlarımızın nasıl oluştuğunu anlamına gelir. Bir duyguyu gözlemlemek o duygunun sinirsel temsili hareketlere geçirir.

Beynimiz eldeki veriler az olduğunda deneyimlerden yola çıkarak boşlukları tamamlayarak çıkarımlarda bulunur. İnsanlar karşılaştıkları olayların nedenlerini anlamaya çalışır.

Algılarımızı. cinsiyet, ırk, toplumsal sınıf ve kategoriler etkiler.

19 (TDK 2022)ye göre Bellek, yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihninde saklama olarak tanımlanmaktadır.

20 Anlık (Duyusal) Belleğin işleyişi yada görsele-ışitsel bellek=

Bilinç dışı ve otomatiktir. Gevreden gelen bilgileri birkaç saniye aralığında tutar.

21 Kısa süreli belleğin işleyişi-yada Dikkat-tekrar-depolama=

Birer bir adımda gelişme belleği olan kısa süreli bellek ortalama yedi unsur gibi bilgiyi 2-30 saniye arasında tutabilen bellektir.

22

Uzun süreli bellek bilgileri uzun süre depolar ve geri çağırabilir. Kapasitesi sonsuz miktarda olabilir.

- Akıllı bellek (ifade edilen) = Bilginin bilinçli farkında olunarak kodlandığı bellektir.
- Epizodik (Anısal) bellek = Kişinin hayatıyla ilgili konuları, olayları işler
- Semantik (Anlamsal) bellek = Anlamlar, anlayış ve kavramlarla ilgili bilgileri kodlar
- Örtük (ifade edilemeyen) bellek = algısal, uyarıcı, tepki ve motor öğrenmeleri kapsar. araba sürmek, kitap sayfalarını çevirmek gibi.

23

Belleği güçlendirmek ve bilgileri geri getirmek için neler yapılabilir

- Tekrar yapmak
- Zihin (Kavram) haritaları kullanmak
- Anlaşılması zor cümleler kurarak hatırlama yapılabilir
- Kokular kullanılarak hatırlar uyandırılabilir
- Yerleştirme ve Asma: Unutmak istemediğimiz bilgileri eşyalarla birlikte kodlayarak hatırlayabiliriz

[24] Öğrenme = Beynin yanıtları sonucu, davranışlarında meydana gelen uzun süreli değişimlerdir.

[25] Algısal öğrenmede duyu organları aracılığıyla iduygusal bilgiler beyne iletilir. Belleğimizde yer alan bu bilgiler karşımıza çıkan, algıladığımız durumlarla karşılaştığımızda yeniden çağırılmaktadır. Gocuğun annesinin sesini duyduğunda sasması örnek olabilir.

[26] Uyarıcı - Tepki öğrenmesi iki türlü olabilir. Klasik koşullanma ve edimsel koşullanma

- Klasik koşullanma = Doğal bir tepkinin bambaşka bir uyarana gösterilmesini içeren bir davranış değişikliğidir.
Öf = köpeğin ısırdığı çocuk her köpeği gördüğünde ondan kaçabilir. Pavlov'un köpek deneyide buna bir örnektir. Yemek olmadığı halde her zil çaldığında köpeğin salya salgılaması.

- Edimsel koşullanma = Organizmanın bir uyarıcıya yönelik olarak verdiği tepkiye bağlı olarak karşılaştığı yeni uyarıcı ile kendi davranışını düzenlemesidir.

Örnekte = Yemeğini yersen güzel film izleyebilirsin.

[27] Motor öğrenme: Alıştırma ve deneyim sonucu meydana gelen değişikliklerdir. Top oynamak, bisiklete binmek, okutmak gibi

[28] Fotografik (fotoğrafi) bellek
Bir resmi ya da sayfayı birkaç gördükten sonra hatırlayabilme becerisidir.

[29] Belli ilaç ve hormonlar uzun süreli belleği geri getirebilir ya da azaltabilir.

[30] Duyguların Etkisi: Duygu yüklü anılar belleğimizde daha uzun süre kalabilir. Kadınlar yoğunluklu anıları daha iyi hatırlar.

[31] Sahte anılar, genellikle başkalarından alınan önerilerle birleştirilmesinden oluşur.